

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VÄLJAANNE

ILMUB KORD NÄDALAS

TOIMETUS JA TALITUS

TALLINN, Toomkooli 13, tel. 463-24

Tellimishind aastas Kr. 5.—

Ühes kuukirjaga „Konjunktuur“ Kr. 12.—

Üksik number 15 senti

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR

JÄ VASTUTAV TOIMETAJA

A. PULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektsooni juhataja J. Janusson

Sektsooni nõukogu esimees A. Meerits

Põllumajandussektsooni juhataja J. Kurkus

Sektsooni nõukogu esimees Prof. P. Köpp

Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 26

Tallinn, 30. juunil 1936

II aastakäik

SISU:

Lhk.

PÕLLUMAJANDUS	
Piimatootmise tegevus	484
TOOSTUS JA KAUBANDUS	
Töö- ja palgaolud tööstuses 1935 ja 1936 a	486
Raudteede tegevus ja tulud 1935/36. a	488
PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD	
Põllumajanduslik väljaveo	490
Võiturg	490
Peekoniturg	490
Tapaloomade ja lihaturg	491
Kanamunaturg	491
Piimaturg	492
Teraviljaturg	492
Aedviljaturg	493
Kalaturg	493
Linaturg	493
VALISMAA MAJANDUSTEATMEID	
Uudiseid Läti majanduspol. ja seadusandluse alalt	494
Briti väliskaubandus mais	496
INFORMATSIOONI OSA	
Eesti Panga nädalaaruanne	496
VALISMINISTERIUMI VALISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED	
Ettepanek paberipuu väljaveo korraldam. Soomes	497
Parketivalmistamine kasest Soomes	497
Soome metsatööstuse arvestamine ja hindamine	497
Preemiade maksmine suhkrupõõsikasvat. Soomes	497
Bensiini tolli alandamine Soomes	498
Ungari majandusest	498

CONTENTS:

Page

AGRICULTURE	
Activity of Dairies	484
INDUSTRY AND TRADE	
Wage Conditions in the Industry	486
Activity and Revenue of Railways in 1935/36	488
AGRICULTURAL MARKETS	
Exports of Agricultural Products	490
Butter Market	490
Bacon Market	490
Cattle and Meat Market	491
Egg Market	491
Milk Market	492
Grain Market	492
Vegetable Market	493
Fish Market	493
Flax Market	493
FOREIGN COUNTRIES	
Economic Policy and Laws in Latvia	494
British Foreign Trade in May	496
INFORMATION PART	
Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return	496
FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
Organs. of Pulpwood Export Proposed in Finland	497
Manufacture of Parquetry from Birch in Finland	497
Calculation and Evaluation of Timber Supply in Finland	497
Premium Paid to Sugarbeet Growers	497
Lowering of Custom Duties on Petrol in Finland	498
Hungarian Economic Conditions	498

In memoriam

Dr. ès sc. JAAN KALVISTE

† 15. VI. 1936

Dr. K. Krustz
sünn EN. K. K. K.
Ressortloos

PÖLLUMAJANDUS

PIIMATALITUSTE TEGEVUS. — ACTIVITY OF DAIRIES.

Piimatallituste arv jäi möö-
 arv. Number of Dairies. dunud aastal samaks —
 315. Küll aga tuli ette muudatus nende
 koosseisus. Ühispiimatallituste arv näitas
 väikest langust, langedes 279-lt 274-le, vä-
 henedes seega 5 piimatallituse võrra. Era-
 piimatallituste arv näitas samal ajal sama
 suurt tõusu, tõustes 34-lt 39-le.

1929. a. peale hakkasid piimasaaduste
 hinnad maailmaturul langema, kuna töös-
 tuskulud piimatallitustis püsisid. Vähenevate
 piimatoodangute tõttu muutusid mitmetes
 piimatallitustis tööstuskulud isegi kallimaiks
 ja seisund muutus raskemaks. Seda põh-
 justas asjaolu, et piimatallituste võrgu are-
 nemises ei välditud ebatervet võistlust. Pi-
 matallitused asutasid naabreile lähedale koo-
 rejaamu ja piimavastuvõtupunkte. Seetõttu
 olid nõrgemad piimatallitused asetatud ras-
 kesse seisundisse, millest tingituna osa neist
 pidi sulgema, teine osa pidi otsima välja-
 pääsu ühinemises teistega.

Tingituna neist asjaoludest näeme 1929. a.
 peale piimatallituste arvus iga-aastast lan-
 gust, kusjuures 1933. a. langes ühispiima-
 tallituste arv juba 291-le, s. o. 12,1%. Et
 tuua seisundisse paranemist, soodustas Põl-
 lutöömisteerium nõrgemate piimatallituste
 ühinemist elujõulisematega, kuna osa nõrka-
 dest oli sunnitud sulgema uksti.

Sama saatuse osaliseks sai ka erapiima-
 tallitustis; kuid erapiimatallituste arvu vähen-
 mine ei sõltunud mitte ainult samust tin-
 gimusist, vaid nende vähenemisprotsessis
 avaldas tunduvat mõju ühistegevuse edu
 piimatööstuses. Erapiimatallituste arvu vä-
 hene mine ei alanud kriisiaastatega, vaid
 juba ühispiimatallituste võrgu levikuga.
 Ühistegelik põhimõte piimamajanduses lei-
 dis põllumeeskonnas üldist tunnustust ja
 raskendas eraettevõtjate tegutsemist pi-
 matööstuse alal. Erapiimatallituste vähen-
 mine algas õieti käsikäes suurmaapidamise
 liikvideerimisega, kuna erapiimatööstused te-
 gutsesid varemini peamiselt suurmaapidami-
 sis (mõisades).

Töötanud piimatallituste arv.

	Number of Dairies.		
	ühis Co-operative	era Private	kokku Total
1935	274	39	313
1934	279	34	313
1933	291	27	318
1932	298	32	330
1931	312	37	349
1930	380	53	383
1929	381	53	384
1928	381	51	382
1927	328	56	384
1926	324	75	399

Maade järgi oli piimatallitustis kõige enam
 Tartumaal 59, millele järgnes Pärnumaa 53
 piimatallitusega. Väikseim oli piimatallituste
 arv Põlserimaal — 2 ja Saaremaal 13. Üle-
 vaatlikuma pildi piimatallituste arvust saa-
 me, kui võrdleme piimatallituste arvu lehma-
 made arvuga maades. Võrreldes lehmade
 arvuga oli piimatallituste võrk tihedaim
 Pärnumaal, kus tuli maa keskmiselt iga 771
 lehma kohta üks piimatallitus. Pärnumaale
 järgnes piimatallituste arvu tiheduselt võr-
 reldes lehmade arvuga Viljandimaa, kus tuli
 iga 999 lehma kohta üks piimatallitus ja
 Tartumaa jäi oma piimatallituste sagedusega
 alles kolmandale kohale, kus iga 1067 lehma
 kohta oli üks piimatallitus. Järvemaal oli
 iga 1195 lehma kohta üks piimatallitus,
 Võrumaal — 1359, Harjumaal — 1377, Lää-
 nemaal — 1501, Valgamaal — 1722, Saare-
 maal — 1796, Virumaal — 1802 ja Põlseri-
 maal — 9810. Riigikeskmiselt tuli iga 1271
 lehma kohta üks piimatallitus.

Piimaläbikäik. Piimatallituste läbikäigud
 Turnover of Milk. näitasid järjekindlat suure-
 nemist kuni 1931. a., mil piimatallitustis lä-
 bikäinud piimakogus tõusis üle 4 milj. kv.
 Sealt peale elas piimandus üle järgnevail
 aastail depressioonaja, mil läbikäigud pi-
 matallitustis vähenesid järjest. Piimatalli-
 tuste läbikäikude vähenemine kestis 1933.
 a-ni, mil piimaläbikäik piimatallitustis langes
 alla 2,9 milj. kv. Paaril viimasel aastal näi-
 tavad aga piimatallituste läbikäigud taas

tõusu. 1934. a. tõusis piimaläbikäik piimatallituse 3,2 milj. kv-le ja 1935. a. 3,4 milj. kv-le.

Piimatallituste üldläbikäigu suurenemisega suurenesid ka keskmised läbikäigud piimatallituse kohta, mida soodustas omajagu ka piimatallituste üldarvu vähenemine. Keskmise läbikäik piimatallituse kohta oli 1935. a. 11 334 kv eelmise aasta 10 381 kv vastu, suurenemine seega 9%. Suurim oli piima läbikäik ühes piimatallituses keskmiselt 11 465 kv see oli 1931. a. Võrreldes 1935. a. keskmist läbikäiku 1931. a. maksimumiga näeme, et 1935. a. läbikäik küübib juba kaunis lähedale 1931. a. maksimumile.

Piimaläbikäik piimatallitus (kv).

Total Milk Turnover of Dairies (quint.)

	ühis- Co-operative	era- Private	kokku Total
1935	3 071 463	385 674	3 407 137
1934	2 896 289	309 618	3 205 907
1933	2 650 352	235 978	2 886 330
1932	2 290 651	317 495	2 608 146
1931	3 577 154	429 281	4 006 435
1930	3 423 474	456 416	3 879 890
1929	3 017 234	439 147	3 456 381
1928	2 678 075	383 766	3 061 841
1927	2 339 735	375 152	2 714 887
1926	2 097 036	365 340	2 462 426

Piimatallituste läbikäikudest maade järgi selgub, et suurima läbikäiguga olid Valgamaa ühispiimatallitused, kus aastane piimaläbikäik piimatallituse kohta oli keskmiselt 20 183 kv, Järvemaal 18 043 kv ja Virumaal 13 534 kv. Väikseimad olid piimaläbikäigud piimatallituse kohta Petserimaal.

Olukorda piimamajanduse alal aitas parandada piimasaaduste hindade kõvenemine. Hindade kõvenemine ei toimunud iseenesest, vaid siin aitas põllumehe seisukorda parandada suuresti riiklik juurde maks eksportvõi eest. Kõrgemat hinda maksid piimatallitused piima kg eest 1928. a. — 10,1 snt viimase kümne aasta jooksul. Väljamakstud piima kg hind alates 1928. a. näitas aga järjekindlat langust kuni 1932. a., mil saavutati madalaim tase. 1932. a. maksid piimatallitused piima kg-st riigikeskmiselt 3,8 snt. 1933. a. tõusis väljamakstud piima kg hind 4,5 snt-le ja püsis samal tasemel ka

järgmisel aastal, kuna möödunud 1935. a. väljamaks piima kg eest tõusis juba 5 snt-le.

Piimatallituste Ühispiimatallitused toodatoodang.
Production of Dairies. vad võid, mille kõrval mõni üksik valmistab ka juustu ja muud saadust, kuna erapiimatallituste hulgas on ka neid, kes toodavad juustu enamal määral kui võid või muud piimasaadust. Ühispiimatallitusis tarvitati 99% vastuvõetud piimast võivalmistamiseks ja ainult 1% läks muuks otstarbeks. Vastuvõetud piimakogust ühispiimatallitusis arvestati 3 071 463 kv-le, millest tarvitati võivalmistamiseks 3 030 654 kv ja mis piimakogusest jätkus 123 333 kv võivalmistamiseks. Erapiimatallitusis võeti vastu 335 674 kv piima ja valmistati võid 9 601 kv. Seega tõusis piimatallitusis valmistatud võikogus 132 934 kv-le eelmise aasta 125 890 kv vastu, s. o. ligi 6%.

Võid valmistati (kv.)

Butter Made (quint.).

	Piimatallitusis Dairies		kokku Total
	ühis- Co-operative	era- Private	
1935	123 333	9 601	132 934
1934	116 758	9 132	125 890
1933	107 425	7 798	115 223
1932	133 660	11 012	144 672
1931	146 027	15 371	161 398
1930	139 395	16 095	155 490
1929	122 115	14 334	136 999
1928	109 142	13 047	122 189
1927	95 505	13 333	108 838
1926	83 679	13 527	97 206

Võrrelnud valmistatud võikoguseid viimase 10 a. jooksul, võib märkida, et piimatallituste võitoodang oli suurim 1931. a. — 161 398 kv. Kuni 1931. a. näitas piimatallitustes valmistatud võikogus järjekindlat tõusu aasta-aastalt, kuna sealte peale võis märgata võitoodangus tagasiminekut kuni 1933. a., viimane arvatud kaasa. 1933. a. oli piimatallituste võitoodang 115 223 kv, kuna sealte peale tõusid võitoodangud taas viimase paari aasta jooksul.

Peale või valmistasid meie piimatallitused väiksemal määral juustu, kaseini, kohupiima ja müügilikoort. Juustu valmistati ühispiimatallitusis 399 160 kg ja erapiimatallitusis 304 603 kg, seega tõusis juustu

kogutoodang 703 763 kg-le. Aasta varem oli juustutoodang 286 714 kg, seega suurenes juustutoodang viimasel aastal enam kui kahekordseks. Juustutoodang suurenes peamiselt ühispiimatalituste arvel. 1934. a. valmistati ühispiimataltisus 33 394 kg juustu ja 1935. a. 399 160 kg juustu, seega tõusis ühispiimataltistuste juustutoodang kümnekordseks ja ületab isegi erapiimataltistuste oma. Erapiimataltisus oli juustutoodang senini tunduvalt suurem kui ühispiimataltisus.

Kaseiini valmistati ühispiimataltisus 2 444 870 kg ja erapiimataltisus 213 394 kg, seega tõusis kaseiini kogutoodang 2 658 264 kg-le.

Kohupiima valmistasid ühispiimataltisused 53 513 kg ja erapiimataltisused 6 757 kg, s. o. kokku 60 270 kg.

Müügikoort valmistasid ühispiimataltisused 144 164 kg ja erapiimataltisused 191 973 kg, s. o. kokku 336 137 kg.

Ühes toodangu tõusuga paranes ka piimataltistuste majanduslik seisund.

Peale selle aitasid aga piimataltistuste seisundit parandada riiklikud korraldused ja abistamised. Piimaühingute arv näitas küll tagasimeinekut, kuid ses ei väljendu mitte seisundi halvenemine, vaid paranemine, kuna piimataltistuste liitmise teel üksikute seisund paranes tunduvalt.

Mõjuvaim tegur piimakarjapidamise arengu soodustamiseks oli võihinna kindlustamine valitsuse poolt eelmisest aastast kõrgemale tasemele. Võihind oli kindlustatud 1. I—15. V Kr. 1,40; 16. V—15. VIII Kr. 1,20; 16. VIII—25. X Kr. 1,30 ja 26. X—31. XII Kr. 1,60-le. 1934. a. olid vastavad arvud: 16. V—15. VII Kr. 1,20; 16. VII—15. X Kr. 1,10; 16. X—23. XII Kr. 1,30 ja 24. XII kuni 31. XII Kr. 1,40. Kindlustatud võihind oli seega 1935. a. viimasel veerandil, võrreldes eelmise aasta sama ajaga, kõrgem üle 20%. Ka aasta keskkuul oli võihind kindlustatud kõrgemale tasemele kui 1934. a. keskel. Võihinna kindlustamine võimaldas teha eelarvestusi karjapidamises ning aitas üldise kaasa meeolelu tõusule põllupidajaskonnas.

TOOSTUS JA KAUBANDUS

TÖÖ- JA PALGAOLUD TÖÖSTUSES 1935. ja 36. a.

WAGE CONDITIONS IN THE INDUSTRY.

Töö- ja palgaolude kujunemine toimus 1. a. üldiselt majandusliku tõusu tähe all. Juba alates 1933. a. teisest poolest võis konstateerida tunduvat töömahu laienemist tööstuses. See tendents kestis 1. a. ja ka k. a. esimesil kuul. Töötajate arvu liikumist suur- ja kesktööstuskäitises võib iseloomustada järgmiselt:

	Töötajate arv	Indeks (1927—31 a. 1./V (1000)	Indeks (1927—31 a. 1./V keskm. = 100)
1936	45,6	181	
1935	89,1	112	
1934	35,4	102	
1933	30,5	88	
1932	30,4	87	

Siit näeme, et praegu tööstuses teotsevate isikute arv ületab majanduskriisielse taseme 30%, 1932. a. taseme, mil majanduskriis jõudis haripunkti, ca 15 000 ja 1. a. taseme ca 6 000 isiku võrra. Alates

1934. a. tõusis töötajate arv järjekindlalt ca 4 000—6 000 isiku võrra aastas. Võrreldes majanduskriisivõikuga võrdub see juurdekasv ümmarguselt Narva linna rahvastikuga, kui arvestada ka töötajate perekonnaliikmeid. Tuleb nimetada, et selline järjekindel ja püsivailmeline tõus avaldub tööstuse alal esmakordselt kogu iseseisva Eesti senises majandusajaloos.

Samal ajal on tõusnud silmnähtavalt aktiivsus ka teisel majandusaladel — transporti, kaubanduse, eriti aga ehituse, alal nii linnas kui maal.

Erakordselt aktiivne tõus majanduselusel on mõjunud igati soodustavalt töölise majanduslikku seisundisse. Kõigepealt on läinud korda likvideerida peagu täiel määral töötaolu. Seega

on juhitud ainult töötleva tööstuse arvel ca 15 000 isikut, võrreldes 1932. a., loomuliku majanduselu rööpmesse. Peale selle on kaotatud lihendatud töönädal ja töötatakse nüüd veidi pikema tööpäevaga. Selle arvel suurenes kogu tööliskonna rahaline sissetulek palgatööst. Võrreldes 1932. a., tõusis tööliste üldine palgasumma suur- ja kesktööstuses 15,8 milj. kr-lt 19,3 milj. kr-le 1934. a. ja 22,2 milj. kr-le 1935. a.

Lahedamad väljavaated töösaamise suhtes ja üldise majandusolukorra avardamisega paranenud kapitalide tasuvus tööstuses andis töölistele võimaluse esitada ka suuremaid töötasuõudmisi. Teisalt põhjustas seda elatusmaksumuse tõus. Suurtööstuses töötasude tõus leidis aset küll alles 1935. a.

Indeksid (1927—31 = 100)

	Tunniteenistus (sml.)	Tööstuse nimeväärtus	Elatus- maksumus	Reaalteenistus
1930	32,5	105	96	109
1931	31,9	101	93	109
1932	29,9	96	88	109
1933	29,2	94	82	113
1934	29,0	94	82	115
1935	30,2	97	82	118
jaan.	29,3	94	80	118
apr.	29,7	96	81	118
juuli	29,7	96	81	118
okt.	30,2	97	87	112
1936 jaan.	30,2	97	88	111
apr.	30,6	99	90	110

Tööstuse ja selle ostujõu liikumist üksikute tööstusharude järgi iseloomustab tabel 1 (v. järgm. lhk.).

Peale tööjõurakendamismõimaluste ja töötasuõudmiste kujunemise mõjutab tööliste majanduslikku olukorda ülalpidamiseks vajalike ainete ja tarbeesemete hindade tase. Toodud arvud näitub, et küll ühest küljest majanduskriisiga aastail töötasuõudnormid langesid, tööpäev lühenes ja kärbiti ka tööpäevade arvu nädalas, tasakaalustas teisalt hindade langus sellest tingitud majandusseisundi halvenemist. Nii ületas hindade langus koguni töötasuõudnormide langust, mille tagajärjel tunnitateenistuse ostujõud osutas tõusu. Soodsad olid 1933—35. a., mil hindade tase oli madalaim. 1935. a. tõi aga hindade liikumise pöörde. Osalt hindade tõusu mõjul maalmaturul, teisalt põl-

lumajanduse osalise ikalduse tõttu kodumaal tõusid hinnad oktoobris ca 5% võrra. Sest ajast jätkub hindade liikumises tõusutendents. Nii ületas elatusmaksumuse indeks k. a. aprillis 1. a. taseme 11,1% võrra. Selline hindade tõus vähendas tublisti teenistuse ostujõudu, mille tagajärjel tekkis kohati palgatüüliid. Teatavasti on need lahenedud enamjaolt tööliste kasuks, mis parandas teatud määral taas tööliste seisundit.

Arvestanud tööajas toimunud muutusi, näeme, et nädalateenistuse liikumine on kujunenud veidi teisiti (andmed II poolaasta kohta):

Indeksid (1927—31=100)
Nädalateenis- Nädalateenis-
tuse nimes- tuse ostu-
väärtus tuse jõud

	Nädalateenistus (kr)		Nädalateenis- tuse nimes- väärtus		Nädalateenis- tuse ostu- jõud	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised	Mehed	Naised
Suurtööstus:						
1932	16,32	10,44	82	90	96	105
1933	15,96	10,32	81	90	97	107
1934	15,96	10,20	85	93	106	117
1935	17,04	10,86	89	97	107	116
Kesktööstus:						
1932	13,68	9,06	81	84	94	97
1933	12,90	8,64	77	81	91	96
1934	13,32	8,76	83	86	101	104
1935	13,80	9,00	87	87	103	103

Sii näeme, et tööaja lühenedes arvel nädalateenistuse tagasimineku, mis annab täpsema kujutluse töölistekonna majanduslikust seisundist, miivõrd, kui see oleneb teenistusest, oli tublisti suurem töötasuõudnormide langusest. Majandussurutise haripunktil oli nädalateenistuse ostujõud, vaatamata elatusmaksumuse langusele, alla kriisieelset taset. Vaid naistel suurtööstuses, kelle palga tol ajal ei kärbitud, oli nädalateenistuse ostujõud veidi kõrgem 1927—31. a. keskmiinest. Tööolude lahenedes tõusis ka nädalateenistus 1934. ja 35. a. Viimase aja hindade tõusu mõjul langes meeste nädalateenistuse ostujõud suurtööstuses umbes majanduskriisieelsele tasemele, naiste nädalateenistuse ostujõud aga ületab selle siiski ligi 10% võrra. Ent naistegi teenistuse ostujõu ülekaalu ei põhjusta üksnes töö- ega palgaolude kujunemine, vaid osalt ka struktuursed muutused — tööliste arvuline kasv kõrgema palgatasemega käitises ja tööstusharudes.

Tööstustööliliste keskmine tunniteenus. — Average Hourly Earnings of Industrial Labourers.

	Tunniteenus (snt.) Hourly Earnings (snts.)		Indeksid (1927-31=100) Indexes (1927-31=100)		Tunniteenus (snt.) Hourly Earnings (snts.)		Indeksid (1927-31=100) Indexes (1927-31=100)			
	1927-31 a. keskmine 1927-31 Average		1935. a. II pool II Half of 1935		1927-31 a. keskmine 1927-31 Average		1935. a. II pool II Half of 1935			
	April 1936		April 1936		April 1936		April 1936			
	Mehed — Men				Naised — Women					
	Suurtööstus — Large-scale industries									
I Murrud ja kaevandused — Mines and quarries	34,8	84,8	84,0	97,7	108,3	25,8	22,5	20,5	81,0	89,8
II Mineraalide töötlemine — Mineral working indust.	33,7	80,9	84,5	105,5	117,0	19,5	17,5	18,5	93,8	104,0
III Metallitööstus — Engineering industry	43,9	40,4	41,8	94,1	104,3	25,2	21,6	21,1	83,7	92,8
IV Keemiatööstus — Chemical industry	34,7	81,9	82,8	98,1	108,2	22,5	25,4	22,9	101,5	112,9
V Nahatööstus — Leather industry	39,9	36,8	34,9	87,5	97,0	20,9	19,5	18,9	90,4	100,2
VI Tekstiilitööstus — Textile industry	28,4	29,9	30,0	105,6	117,1	20,9	23,6	23,1	110,6	122,5
VII Puutööstus — Woodworking industry	35,7	35,1	31,7	88,8	98,4	24,0	24,4	22,5	93,8	104,0
VIII Paberitööstus — Paper industry	34,1	34,2	34,3	100,6	111,5	22,8	23,2	22,7	99,6	110,4
IX Poligraafiatööstus — Polygraphic industry	47,4	49,0	47,5	100,2	111,1	29,9	30,2	29,5	98,7	109,4
X Toit-, maitseain. ja jookide ts. — Foodstuff, simul. and beverage industry	36,5	35,7	39,0	108,8	118,4	23,5	19,9	20,0	85,1	94,3
XI Kehakatte- ja pudukaup. ts. — Clothing a. dry-goods	46,7	35,8	38,2	81,8	90,7	28,1	22,1	22,8	81,1	88,9
XII Ehitustööstus — Building industry	36,8	34,2	32,8	87,8	97,8	22,0	18,7	16,8	76,4	84,7
XIII Elektri jaamad ning gaasi- ja veevarustus — Electric power plants	47,9	48,0	45,2	94,4	104,7	29,3	30,6	29,2	99,7	110,5
Keskmine — Average	36,8	35,3	35,3	95,9	106,8	22,6	23,1	22,5	99,3	110,4

RAUDTEEDE TEGEVUS JA TULUD 1935/36. a.

ACTIVITY AND REVENUE OF RAILWAYS IN 1935/36.

1935/36. a. elavnenud reisijate liiklus põhjustas aktiivsemat tulude laekumist, kuna vähenenud kaubakoguse ja lühenenud keskmise veokauguse tõttu muutus passiivseks kaubaveost laekuv tulu võrreldes eelmise aastaga.

Tulu laekus tuh. kr.:

	1935/36	1934/35	±	±%
Üldse	12 881	12 522	+ 59	+ 0,5
sellest: reisijateveost	4 644	4 168	+476	+10,7
pagasiveost	469	451	+ 18	+ 4,0
kaubaveost	6 900	7 482	-582	- 7,8
mitmesugune tulu	568	421	+147	+34,9

Lõppenud tegevusaasta tulu ei oma üldsummas nimetamisväärt tõusu võrreldes eelmise aastaga. Võrreldes tululiike näeme, et tulu reisijateveost tõusis 476 tuh. kr ehk 10,7% võrra, omades üldtuludest 36,9%-st osatähtsust mulluse 33,3%, vastu. Seevastu aga kahanes kaubaveost laekuv tulu 582 tuh. ehk 7,8%, kusjuures osatähtsus langes 59,7%-lt 1. a. 54,9%-le üldtuludest. Pagasiveost laekuv tulu suurenes 18 tuh. kr. ehk 4,0% ja mitmesugused tulud 147 tuh. kr ehk 34,9% võrra.

1935/36. a. kulude võrdlusest eelmise aastaga nähtub korraliste ja erakorraliste kulude suurenemist.

Korralise eelarve järgi kulutati tuh. kr.:

	1935/36	1934/35	±	±%
Üldse	11 777	11 087	+690	+ 6,2
sellest: raudteevalitsuse				
keskuse kulu	779	746	+ 33	+ 4,4
ehitusameti kulu	2 711	2 545	+166	+ 6,1
ekspluatatsiooniam. k.	2 511	2 497	+ 14	+ 0,6
veoameti kulu	5 211	5 038	+173	+ 3,5
erikulu	560	260	+300	+115,4
erakorralist kulu	568	274	+294	+107,3

Korralised kulud suurenesid 690 tuh. kr ehk 6,2% võrra, milles Raudteevalitsuse keskuse kulu kasvas 33 tuhi. kr ehk 4,4%, mis on tingitud ravikulude suurenemisest eelmise aasta 75 tuh. kr-lt 94 tuh. kr-le ehk 25,3% võrra. Ehitusametikulu, mis moodustab üldkuludest 23,1%, tõusis 156 tuh. kr. ehk 6,1%, millest suurenes teetammi- ja pealisehitiste ehitus- ja paranduskulu 29,4% võrra ehk eelmise aasta 640 tuh. kr-lt 822 tuh. kr-le. Eksploatatsiooniameti kulu on peagu võrdne mõlemal tegevusaastal,

millest jaamateenijate palgad moodustavad 64,7%-st osatähtsust l. a. 64,4% vastu ja rongiteenijate palgad 20,3%:21,1% vastu aasta varem. Veoameti-kuludele kuulub 44,3%-ne osatähtsus eelmise aasta 45,4% vastu, mis suurenes 178 tuh. kr ehk 3,5% võrra. Veoametikuludest kasustati tänavu 29,2% l. a. 29,4%, asemel vedurite küttekuludeks, mis suurenesid k. a. 2,9% võrra.

Vedurite ja vagunite parandus nõudis 28,0% eelmise aasta 26,9% asemel, suurenedes 105 tuh. kr ehk 7,8% võrra. Eriikulud ei oma üldkuludest nimetamisväärt osatähtsust, kuid võrreldes vastava kuluga aasta varem, tõusis k. a. kulu 300 tuh. kr ehk 115,4% võrra. Eriikuludest tarvitati raudteede olukorra tõstmiseks 276 tuh. kr ehk 150,0% võrra enam muullusest. Erakorraliste kulude summa tõusis 274 tuh. kr-lt 568 tuh. kr-le, seega enam eelmisest aastast 294 tuh. kr ehk 107,3% võrra, millest 130 tuh. kr kasustati veerevkoosseadu täiendamiseks, 114 tuh. kr jaamade laiendamiseks ja uute hoonete ehitamiseks ning 12 tuh. kr maade võõrandamise kulude katteks. Lõppenud tegevusaasta eksploatatsiooni koefitsient oli 93,61 eelmise aasta 88,54 vastu. Laiarööpmelise tee kulu, mis annab 72,5%-st osatähtsust l. a. 70,3% asemel, suurenes 9,5% kuna kitsarööpmelise tee kulu vähenes 1,5% võrra. Reis-km-lt saadi tänavu tulu 1,67 senti eelmise aasta 1,65 s. vastu ja tn-km-lt 3,17:3,10 s. vastu aasta varem. Tn-km-le laekus tulu 8,77:8,73 tuh. kr ehk 0,5% võrra enam muullusest. Kulu tn-km-le tõusis l. a. 7,73 tuh. kr-lt 8,21 tuh. kr-le ehk 6,2% võrra.

Elavnenud reisijatehiklust, mis algas eelmisel aastal ja kestis kogu 1935/36. tegevusaasta, iseloomustavad arvud tuh.

	Reis. arv			Reis.-km.		
	1935/36	1934/35	±%	1935/36	1934/35	±%
Reisijaid üldse	9482	8554	+10,8	277308	258049	+10,0
sellest: II kl.	202	190	+55,4	28545	17534	+62,8
III kl.	9280	8324	+11,5	240219	227282	+ 7,9
neist:						
el. ronges	5051	4590	+10,0	37574	35041	+ 7,2

Reisijate arv suurenes 927 tuh. ehk 10,8%, sellele vastavalt läbisõidetud km 25259 tuh. ehk 10,0% võrra. Tähelepanu väärib suur tõus II klassireisijate arvus, mis suurenes 72 tuh. ehk 55,4% ja km 11011

tuh. ehk 62,8% võrra. Elavamaks muutus ka reisijate välisliiklus 3 tuh. reisija ehk 6,4% võrra, tõustes eelmise aasta 47 tuh-lt 50 tuh-le; vastavalt suurenesid ka km 8544:7233 tuh. vastu k. a. kasuks, seega enam 1311 tuh. km ehk 18,1%. Vaadelnud reisijate liiklust tähtsamate piletitüüpide kasutamist, näeme tõusu ja kahanemist järgmises arvudes.

	Reis. arv tuh.			Reis.-km. tuh.		
	1935/36	1934/35	±%	1935/36	1934/35	±%
täistariliifi						
määral. pil.	3060	2420	+51,2	120781	109248	+10,5
edasi-tagasi s.	2118	2507	-15,6	61751	50364	+22,6
pühap. sõite	538	422	+ 4,6	26202	19323	+31,8
huvisõite	151	242	-37,6	14056	25923	-44,5
ringseidu- piletitega	7	4	+75,0	9139	6285	+45,2

Ringseidupiletite kasutamine näib levivat järjest enam, sest lõppenud tegevusaasta ületab 75,0% ja kaetud km 2854 tuh. ehk 45,2% võrra eelmise aasta. Täishinnaliste piletite kasutamine suurenes 1240 tuh. ehk 51,2%, kuna kaetud km ei ulatu samale tasemele reisija keskmise sõidukauguse lühenemise tõttu 45,1 km-lt 33,0 km-le, vaid suurenes ainult 10,5% võrra. K. a. reisijate liikluses kahanes edasi-tagasisõidupiletite arv 15,6%, kuna km arv suurenes 22,6% mis tingitud keskmise sõidukauguse pikenedes 29,2:20,1 km vastu k. a. kasuks. Huvisõitjate arv langes 242 tuh-lt 151 tuh-le ehk 37,6% ja km 25323 tuh-lt 14054 tuh-le ehk 44,5% võrra. Aktiivsem on liiklus laiarööpmelisel teel, kus kaeti 79,3% reis-km üldarvust, mis suurenes 10,3% kitsarööpmelisel tõusis km arv 4737 tuh. ehk 9,0% võrra.

Vastandina reisijateveo tõusule langes kaubavedu, mida näeme arvudest:

Maksulist kaupa veeti tuh.

	1935/36	1934/35	±	±%
tn.	2225	2321	-96	-4,1
tn.-km.	217411	241081	-23670	-9,8

Veetud kaubakoguse kahanemine 96 tuh. tn ehk 4,1% võrra ja tn keskmise veokauguse lühenemine 103,9 km-lt 97,7 km-le põhjustasid tn-km vähenemist 241081 tuh-lt 217411 tuh-le ehk 9,8% võrra. Import- ja ekspordvedu ei oma nimetamisväärt osatähtsust üldveost, kuid protsendilisel suurusel kahanemine (ekspordveol 40,0% kogusest

28,5% tn-km; importveol 57,0% kogusest ja 71,7% tn-km) mõjutas üldis kaubaveo lan- gust. Sisemaavedu vähenes 2215 tuh. tn-lt 2173 tuh. tn-le ehk 1,9% ja tn-km 227 273 tuh-lt 211 627 tuh-le ehk 6,9% võrra.

Veetud pagasikogus tõusis eelmise aasta 5,3 tuh. tn-lt 5,7 tuh. tn-le ehk 7,5%, ja tn-km arv suurenes pikenenud keskmise veo- kauguse (84,2 km-lt 94,0 km-le k. a. ka- suks) tõttu 446 tuh-lt 536 tuh.-le ehk 20,2%.

PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG. — BUTTER MARKET.

Võiturul võib märkida vaikust, kuna suurlinnades on nõudmine vähenenud, see- vastu aga suvituskohtades elavnenu. Või- turu seisukorda aitab teatud määran pa- rendada toodangute tagasimineku Euroopa võitootjais mais praegu valitsevate kuivade kuumade ilmade tõttu. Taani meiereides on piima juurdeveol umbes 5% länud ta- gasi, mida põhjustavad kuumus ja kuivad ilmad ja ka suurem värskepiima tarvita- mine, olenees samuti ilmastikust ja suvi- tushooajast.

Inglise turul võihinnad möödunud nädalal näitasid langust. Manchesteris, kuhu lähed suurem osa meie Inglise veetavast võist, noteeriti meie võihinnaks 102—104 š per cwt eelmise nädala 104—106 š vastu. Teiste maade võihinnaks oli šillingutes cwt eest (eelmise nädala arvud sulgudes):

Läti 102—104 š (105—107 š), Soome 108—110 š (108—111), Rootsi 109—112 š (109—112), Taani 117—120 š (115—118) ja Uus-Meremaa 107—110 š (109—112). Saksas oli meie või hinnaks möödunud nädalal 118,5 Rmk tsent. (50 kg).

Olenees võihindade nõrgenemisest välis- turul langes ka esmaspäevasel noteerimisel võihind Tallinnas 4 snt kg-lt, s. o. 140 snt-lt 136 snt-le kg. Tagasimineku eksportvõihin- nas põhjustas võihindade nõrgenemine vä- listurgel. Paari nädala eest olnud äkiline hindade tõus Inglise turul osutus seega va-

rajaseks, kuna nüüd juba paar nädalat hin- nad on arenenud nõrgenemise suunas.

Või väljavedu möödunud nädalal läks tagasi eelmise nädalaga võrreldes, kuna möödunud nädalale sattunud pühad olid selle peamiseks takistajaks. 22.—23. juunini veeti võid välja 383 285 kg eelmise nädala 504 495 kg vastu. Möödunud nädalal välja- veetud võikogusest läks Saksa 105 004 kg ja Inglise 278 282 kg.

Siseturul võihinnad olid püsivad.

PÖLLUMAJANDUSLIK VÄLJAVEDU. EXPORTS OF AGRICULTURAL PRODUCTS

	Näda laa.		1936. a. I. I kuni 28. VI	1935. a. I. I kuni 28. VI	1934. a. I. I kuni 24. VI
	22./VI- 28./VI 1936	15./VI- 21./VI 1936			
VÕI (tonni) <i>Butter (tons)</i>	383,3	504,5	3951,4	3823,2	3986,3
Sellest:					
Saksa . . .	105,0	181,6	1634,6	1467,3	1373,8
Inglise . . .	278,3	320,9	2218,8	2077,7	2200,0
Belgiasse . .	—	—	—	39,7	12,1
Soome . . .	—	—	—	—	2,1
MUNAD (tuh. tk.) — <i>Eggs (1000)</i>	993	1656	15779	17726	12060
Sellest:					
Inglise . . .	852	939	9175	12937	8717
Saksa . . .	76	553	3071	2312	1810
PEEKON (tonni) — <i>Bacon (tons)</i>	10,8	26,2	1066,7	1076,2	1419,3
LINA (tonni) <i>Flax (tons)</i>	82,6	134,6	5451,1	3849,1	2181,0
Sellest:					
Inglise . . .	—	—	2403,6	2338,2	1548,6
Belgiasse . .	—	—	1019,2	70,3	101,4
Soome . . .	—	27,5	447,0	134,9	74,1
Saksa . . .	82,6	76,8	785,5	693,9	356,0
Prantsusse . .	—	—	703,4	10,3	60,5

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

Eesti peekoni kõrgema sordi noteering püsib Inglise kolmas nädal muutmatult 85 š tsentnerilt.

Peekonsigade hinnad püsivad ka sise- turul eelmise nädala tasemel:

	I sort	II sort	III sort	IV sort
60—72 kg	80	75	Siseturuhinnad	
55,5—59 „	75	71		
72,5—75 „	75	71		
75,5—80 „	71	67		

Kuna peekonsigade noteeringud püsisid teisel veerandil kõrgemal, tõusis esimese sordi noteering teisel veerandil 73 snt-le 64 snt vastu esimesel veerandil. Võrreldes eelmise aastaga on praegused hinnad tunduvalt kõrgemad, kuid püsivad ligikaudu 1934. a. tasemel, nagu nähtub järgmistest arvudest:

I sordi peekonsea keskmine noteering.

	1934	1935	1936
I veerand	69,9	54,8	64,0
II veerand	68,2	56,5	73,2

Möödunud pühade-nädalal tapeti eksporttapamajades 632 siga 1328 sea vastu eelmisel nädalal. N. Venesse saadeti viimane saadetiš 138 elussiga. Seega on elussigade leping N. Venega täidetud. Kogusummas

TAPALOOMADE JA LIHATURG.

Möödunud nädalal oli veiste pakkumine väike. Turustati nädalas 120 veist.

Praegu makstakse veiseliha kilogrammist: rammus 50—55 snt, keskmine 45—50 snt ja lahja 40—45 snt. Eluskaalu hind vastavalt 30—33, 28—30 ja 26—28 snt. kg.

Veiste toornahkade hinnad langesid 5 snt kg-lt. Veisenahahind seega toorelt 65 snt kg ja soolatult 10 senti kallim.

Vasikate pakkumine keskmine. Nädalas turustati 358 vasikat. Hinnad püsivad endisel tasemel, kuhu arvatavasti jäävad ka eelolevaks nädalaks. Vasikalihha maksus: nuumatud 55—65 snt kg, keskmine 50—55 snt kg ja lahjad 40—50 snt kg. Eluskaalu hind vastavalt 47—39—35 snt. kg. Vasikanahahinnad endised 4 kuni 4,5 kr. tükk. Raskematel, kaalus üle 3,5 kg, ühe kilogrammi hind kr. 1,20 kuni 1,30.

KANAMUNATURG. — EGG MARKET.

Kanamunaturg võrreldes eelmise nädalaga püsis kindlana.

Kanamunaturgu mõjutas teataval määral ka tagasihoidlikkus nõudmises. Valitsevate soojade ilmade tõttu oli tarvitamine tagasihoidlik, sissevedu püsis aga elavana. Enne-jaanipäeval nädalal Taanist saabus Inglisse 34 318 kasti kanamune, millest 18 867 kasti jäi Londoni ja Lõuna-Inglisse. Hollandist saabus 8 630 kasti ja Balti riigest 11 250 kasti. Jaanipäeva nädalal oli sissevedu pisut väiksem ja hinnad püsivad.

saadeti 6126 siga ca 400 000 kr. väärtuses. Suurenenud elussigade väljaveo tagajärjel vähenes tunduvalt tapetud sigade arv teisel veerandil, nagu selgub järgmistest arvudest:

	1936	1935	±
I veerand	31 237	27 511	+13,5%
II veerand	19 010	28 090	-22,4%
<hr/>			
Elussead Venesse	50 247	55 601	
„ Saksa	6 914	7 360	
„	20 305	...	
<hr/>			
	77 446	63 961	

Kogusummas sigade läbikäik suurenes eksporttapamajades käesoleva aasta esimesel poolel 13 505 sea ehk 21% võrra.

— CATTLE AND MEAT MARKET.

Lammaste pakkumine väike. Eksportlammaste hind nõrgenes 2 sendi võrra kg-lt. Eksportlammastest (eluskaal 15—50 kg, tapakaal 10—25 kg) maksti 100—105 snt liha kg-lt. Eluskaalu alusel müües franko saatejaam 46 snt kg.

Siseturu lammastest makstakse: nuumatud 55—60 snt, keskmised 45—55 snt kg, eluskaalu hind vastavalt 38 s. ja 33 s. kg.

Sealiha pakkumine keskmine. Hinnad vähe tõusnud. Liha maksus liha-, peekoni-kaalulistel ja rasvasigadel 70—75 snt kg. Eluskaalu alusel müües 55 snt kg.

Hinnad teiste linnade turgudel (snt kg).

	Sealiha	veiseliha	vasikaliha	lambaliha
Tartu	70—75	45—50	35—40	55—65
Pärnu	75—80	40—60	38—50	55—60
Viljandi	70—75	35—55	30—35	50—55

Saksa turul kanamunade hinnas muudatusi ei olnud. Ka teistel Euroopa kanamunaturgudel ei ole viimase nädala jooksul nimetamisväärseid muudatusi. Munade juurdevool turgudele on kõikjal elav, kuid hinnad on püsivad.

Tallinnas kanamunahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 26. VI s. a. noteeriti hind eelmise nädala tasemele, s. o. 50 snt kg 50 gr raskuste munade eest ehk 22,5 snt 10 tk. või 4,5 senti paar. 55 gr-ste munade eest 27 snt 10 tk. ehk 5,4 snt paar

ja 60 gr-ste munade eest 30 snt 10 tk ehk 6 snt paar.

Siseturu munahinnaks määrati 40—50 gr munad 23 snt 10 tk ehk 4,6 snt paar ja üle 50 gr munadel 27 snt 10 tk ehk 5,4 snt paar, kusjuures tendents märgiti vaiksena. Siseturul kanamunad näitasid hinnas püsi-

vust. Sisemaistel turgudel on kanamunahinnad juba mõnda nädalat püsinud. Möödunud nädala lõpul maksti kanamunadest Tallinnas 5—9, Tartus 6—8, Pärnus 8—9, Viljandis 7—8, Valgas 6—8, Rakveres 6—8, ja Narvas 7—8 snt paar.

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 22. ja 29. juunil s. a. noteeriti Tallinna kohta järgmised piimahinnad: I valiku rööskpiim müügil piimakauplustele 10—11 senti, müügil piimatööstustele 9 senti liiter. II valiku rööskpiim müügil piimakauplustele 9—10 senti ja müügil piimatööstustele 8 senti liiter. Võrreldes noteerimisega 15. juunist on seega piimahind tõusnud müügil piimakauplustele I valiku rööskpiimal 10-nelt — 10—11-nde ja II valiku piimalt 9-alt — 9—10-ile. Enne pühi, s. o. enne 21. juunit tõusis II valiku piimahind Tallinnas kauplustele müügil pea üldiselt 10-nele sendile liitrit. Peale pühi aga suurenes pakkumine pühade ajal turustamatajäänud piima arvel ja hind lõdvenes ning osa kauplusi maksavad 9 senti liitrist, kuna piimatööstused ja osa piimatootjaid saavad kauplustest 10 senti liitrist.

Piimakarja söötmisolud on viimaste nädalate jooksul halvenenud. Kestva põua tõttu, eriti Tallinna ümbruses, on põuakartvatel

paepesetel karjamaadel rohi täiesti kõrbenud ja rohuikasv seismas. Pealegi mõjuvad kuumad ilmad piimatoodangule kärbeste ja parmude tõttu juba niigi vähendavalt. Seetõttu on piimatoodang ja pakkumine endiselt väiksemaks jäänud ning odavate marjade turule jõudmine ei ole piima hinnale oma tavalist hinnalangevat mõju avaldanud. Ka maal käimasolev kibe heinaaeg ei võimalda loomade eest tavalist hoolt ning heinaajal tõuseb ka talu oma piimatervisuse kõrgemale kui harilikult. Seepärast peaks piimahind praegusele tasemele püsima jääma.

Väikemüügil maksus piim piimakauplustes möödunud nädalal:

	1. valik		2. valik	
	pudelites	lahtiselt	pudelites	lahtiselt
Tallinn	13	11—12	11—12	10—11
Tartu	13—14	11	—	8—9
Narva	—	—	—	9
Pärnu	—	11	—	10
Viljandi	12	9	—	—
Rakvere	12	10	—	8
Valga	—	—	—	8

TERAVILJATURG. — GRAIN MARKET.

Viimaste nädalate hindade kujunemine maailma teraviljaturul on tugevasti mõjutatud ebasoodsast kasvuoludest P. Ameerikas. Sel asjaolul on kindel mõju nisuhindade paranemisele, nagu see nähtub kahe viimase nädala hindade käigust. Kõige enam on hindade paranemist märgata ühendriiges (11%) ja Kanadas (8%), kuna Euroopa sisseveomaade hinnakõvenemine on läinud aeglasemalt ja moodustab Hamburgis ja Liverpools 5%. Ühes nisuhinna tõusuga on kallinenud ka mais. Praegune rukki hind ületab kaks nädalat tagasi olnud taseme Chicagos ja Winnipegis 17% võrra ja omab endiselt tänava aastakestest kõrgeima taseme. Seevastu on hinnamuutus Hamburgis minimaalne ja viimatinateeritud hind

(7.71 kr) jääb 7% võrra madalamaks k. a. kõrgeimast hinnatasemest.

Möödunud nädala kohta noteeriti tähtsamail teraviljabörsidel järgmised hinnad kr. kv kohta (sulgudes eelmise nädala noteeringud):

Rukis: Chicago 9.05 (8.20), Winnipeg 6.88 (6.13), Hamburg (La Plata) 7.71 (7.69).

Nisu: Chicago 12.50 (11.67), Winnipeg 10.94 (10.46), Hamburg (Manitoba I) 13.64 (13.20), Liverpool 11.82 (11.53).

Maas: Chicago 9.38 (8.80).

Käesoleva lõikusaasta (alates 1. septembrist) jooksul on riigi viljamonopoli poolt müüdnud siseturule 4 400 tn rukist. Praegu läheb rukist keskmiselt 400—500 tn nädalas.

Suuremaks ostjaks on üks Tallinna suurveski, kes tellib igal nädalal 300—400 tn. Väljamüügihinnaks on 13 snt kg. Riigi ladudes on rukkeid praegu 12,5 tuh. tn. Ka nisuga on riigi viljamonopol varustanud siseturgu, kuid viimane on toimunud palju väiksemal määral kui rukki juures. Nisu hinnaks on 25 snt kg.

Väikemüügihinnad siseturul (snt kg)

	Tallinn	Tartu	Pärnu	Viljandi	Valga	Raivere
Mais	18	12	12,5	12	12,5	12,5
Nisu	22	22	22,5	17	23	18
Oder	18	13	15	—	13	13
Kaer	16	12	13	—	11,5	11
Rukkijahu	20	13	15	14	13,5	15
Sepikujahu	35	27	30	27	30	32

AEDVILJATURG. — VEGETABLE MARKET.

Pea müügiartikli moodustas käesoleval nädalal maasikas.

Petseri maasikaid müüdi Tallinna turul 20 senti liiter või 30 snt kg. Kohalike maasikate hind 30—40 snt lt.

Metsamaasikaid müüdi käesoleva nädala algul 30—35 snt lt, möödunud nädala lõpul 45—50 snt lt. Tükrite hind püsis endiselt 15—18 snt ümber lt.

Keeduviljaturul tõusis rediste

hind — 10—15 snt kimp. Värskest kartulist nõuti 35—40 ja värskest kapsast 45 snt kg. Värskete kurkide hind langes 8—10 snt-le tükk. Hernekaunu müüdi 70—75 ja värskeid porgandeid 8—10 snt kimp. Tomatite kg hind püsis kr. 2—2,5 ümber ja turgioa hind kr. 2,5 ümber kg, salatit — 15 snt kg. Värske sibula kg-st maksti vaid 40 snt eelmise nädala 50 snt asemel ja sigureid osteti endiselt 11—12 snt kg.

KALATURG. — FISH MARKET.

Möödunud kahe nädala kestel veeti välja koha ca 73 000 kg. Sellest: Rootsi 60 000 kg, Poola 5 800 kg, Šveitsi 2 000 kg, Tšehhoslovakkiasse 1 750 kg, Austriasse 3 300 kg ja Saksa ainult 250 kg. Austriasse läksid kohasaadetised esmakordselt. Kalurelle maksti kohast läinud nädala lõpul 60 snt kg eelmise nädala 40 snt vastu.

Ellusangerjaid eksporditi ca 28 000 kg. Sellest Taani 15 000 kg, Saksa 7 000 kg, Hollandisse 6 000 kg. Kaluritele maksti angerja eest 100—120 snt kg. Hauge veeti välja 5 000 kg. Haugihind rannikul 45—60 snt kg, mis võrdne kohahinnaga.

Siseturul kälamüügihinnad on kahe nädala kestel tõusnud 50—100%. Koha I valik maksus 100—120 snt kg. Haugid 60—80 snt kg, angerjad keskmiselt 120—150 snt kg,

Latikad, suured 70—75 snt kg, iherus (meriforell) 200—250 snt kg, ahven, keskmine 30—40 snt kg, vimb 50—55 snt kg, siiad, väikesed 80—100 snt kg.

Räimeturg. Pärnu lahes, kui ka teistes läänepoolsetes suuremates kevadistes räimepüügi keskustes on räimepüük peagu lõpul. Räimehind kuni läinud nädala reedeni püsis 12—17, reedel müüdi juba 20 ja laupäeval 23—26 snt kg. Samasugune hinnatõus oli ka lestal ja tursal. Lest maksus 40—45, tursk 45 snt kg. Kilu puudus müügil.

Suitsukalaturul oli pakkumine ja nõudmine elav. Eriti rohkesti nõuti suitsuangerjaid ja -silke. Angerjas maksus 200—250, vimb 100, ahven ja lest 70 snt kg ja suitsusilgud 8—10 snt kümme.

LINATURG. — FLAX MARKET.

Euroopa linakaubanduses valitses juunis suvine tagasihoidlikkus. Uusi tehinguid sõlmiti vähe. Eksporditi ja imporditi peamiselt neid linakiu koguseid, milliste peale tehinguid sõlmitud juba varem. Euroopa linakaubanduse keskustes püsisid linahinnad kogu juuni mai lõpu tasemel.

Kuuldavasti on 1935. a. saagist müütmata linatagavarasid N. S. V. Liidu linamonopolil Leningradis veel 35 000 tn ja Läti linamonopolil üle 5 000 tn. Sääraste kuuludest pärast on Lääne- ja Kesk-Euroopa ketrusvabrikud lina uute ostudega tagasihoidlikud ja hinnad püsivad madalad. Bel-

gia ja Prantsuse ketrajate tagasihoidlikkust on suurendanud ka sealsed streigid.

Teisest küljest on ka müüjad tagasihoidlikud. Kõigis teistes linakasvatajates riikides peale Vene ja Läti on 1935. a. saak peagu kõik juba eksporditud või müüdnud sisemaa ketrajale. Linahindade edasine kujanemine on selgusetu.

Eestis külvati lina 1936. a. umbes sama palju kui 1935. a. ja linaoraste praeguse seisukorraga ollakse üldiselt rahul. Küll märgitakse üksikutes valdades kirpude, rahe ja koorukese kahjustusi, kuid kõik need kokku ei muuda siiski praegust üldist rahuldavat pilti.

Linahindade noteerimiskomisjon Tallinas pärast ühekuist vaheaega, noteeris

oma koosolekul 26. VI. 36. lina ja taku kokkuostuhinnad riiklike standard-sortide alusel franko kokkuostja ladu sentides järgmiselt:

	Petseri- ja Võrumaal	Mujal Eestis
R	92	91
HD	88	82
D	74	78
OD	68	62
LOD	52	51
H	40	39
Takud I sort		52
" II "		40
Ehitustakk		17

Tendents selgusetu.

Samal ajal (mõni päev enne ja pärast Võidupüha) maksid kaupmehed Petseri- ja Võrumaa talupidajale linast ristna sordi alusel 89—92 snt kg.

VÄLISMAA MAJANDUSTEATMEID

UUDISEID LÄTI MAJANDUSPOLIITIKA JA SEADUSANDLUSE ALALT.

ECONOMIC POLICY AND LAWS IN LATVIA.

Läti Riigiteatajas („Valdības Vēstnesis”) 28. V 1936. nr. 119 avaldati krediitseaduse muudatused. Tähendatud muudatustega määratakse kõigepealt kindlaks, et Rahaministeerium annab Läti Krediitpangale erilise teostamiskapitali (riičas kapital) moodustamiseks majanduse taasjaluleseadmis-fondist 5 milj. Ls. pantkirjade ja Maapanga nõudmiste näol antud laenude arvel, kustutades vastava summa mainitud fondist. Teiseks, annavad muudatused Läti Krediitpangale õiguse likvideerida ka kohtu poolt maksuvõimetuks tunnistatud krediitasutusi, millele konkurss pole veel lõpetatud, ning ühtlasi ka neid, mis asunud likvideerumisele vabatahtlikult.

Nende viimaste krediitseaduse §§ 636, 650, 653 ja 665 puurtuvate muudatuste ja täiendustega on laiendatud tunduvalt juba niikuinii kaugele ulatuvat Läti Krediitpanga tegevust ja suurendatud märksa pangandusreformi teostamiseks tarvisminevaid rahalisi ressursse.

Läti Krediitpank asutati 1935. a. aprillis

(„V. V.” 1935. a. nr. 85), kusjuures tema ülesandeks oli: 1) mühi ajaliste laenude andmine ja 2) rahaministri ülesandel maksuraskustesse sattunud krediitasutiste likvideerimine. Milliseid krediitasutusi tuleb pidada maksuraskustes olevaiks ja sel puhul kuuluvaiks likvideerimisele ja kuidas viimast teostada ning kuidas ositada laekunud summasid, määrab rahaminister, kelle otsus on lõplik. Pärastpoole (alates 12. XII 1935) anti Läti krediitpangale ka pikaajaliste laenude andmise õigus (kuni 20 a.) linna omavalitsustele ja riiklikele autonoomsele ettevõttele, kusjuures üldsummas mitte üle 2/6 põhikapitalist. Põhikapital, mis oli alul 10 milj. Ls, suurendati juba 1935. a. 20 milj. Ls-le. Viimane saavutati sel teel, et panga aktsiaid 8 milj. Ls. suuruses summas omandas Posti hoiukassa, tasudes sularahas, ja 12 milj. Ls. eest rahaministeerium majanduse taasjaluleseadmise fondi arvel (andes Läti Krediitpangale üle Maapanga pantkirju ja muuseas 5 milj. Ls. eest oma nõudeõigusi linnaomavalitsuste vastu).

Juba 12. XII 1935. a. elluviidud krediit-seaduse § 636 muudatusega („V. V.” 16. XII 1935. nr. 286) asutati eriline Läti krediitpanga teostamise kapital. Selleks anti temale rahaministeeriumi nõudeõiguste jääk linnaomavalitsustele antud laenude suhtes 1,5 milj. Ls. suuruses. Tähen-datud erilist kapitali võib rahaministri nõusolekul kasustada operatsiooni ja Läti krediitpanga organiseerimisega seosesolevate kahjude katteks. See võeti ette selleks, et panga organiseerimisega seosesolevate väljaminekute ja tegevuse alustamisega ettenähtavate kahjude kustutamine ei jääks hilisema aja peale lootuses, et pank suudab neid kahjusid edaspidi katta. Peale selle määratakse 12. detsembril teostunud krediit-seaduse § 662 muudatusega, et tähendatud paragrahvis ettenähtud ressursid (rahaministeeriumi poolt Läti krediitpangale majanduse taasjaluleseadmise fondist üleantavad Maa- ehk Hüipoteegipanga pantkirjad 3 milj. Ls. ulatuses, kustutades tähendatud summa mainitud fondist) on kasustatavad mitte ainult kõigi krediitpanga poolt likvideeritavate krediitasutiste hoiust omanikkude nõudmiste rahuldamiseks (kuivõrd viimaseid ei kata realiseeritavad aktivad), vaid ka likvideeritavate vastastikku-krediitseltside liikmeskonna vabastamiseks solidaarsest lisavastutusest tähendatud krediitasutiste kahjude eest.

Järelikult nähti ette juba alates 12. XII 1935. erilise kapitali kõrval 3 milj. Ls. ulatuses — vastavalt viimasele mainitud § 662, § 636 kohaselt veel eriline teostamiskapital 1,5 milj. Ls. suuruses. Nüüd 28. V s. a. teostunud muudatused § 662 ettenähtud erikapitali ei puuduta, kuna § 636 ettenähtud erikapital suurendati 5 milj. Ls-ni.

Läti Krediitpanga erikapitalide suure-nemine langeb ühte selle tegevuse laienemise-ga krediitasutiste likvideerimise alal. Viimane puudutab peamiselt kommerts-aktsiapanku. 20-st kommert aktsiapangast, mis tegutsesid ajavahemikul 1924—27. a., tunnis-tati kolm ajavahemikul 1927—34. a. maksu-jõuetuks ja langesid konkurssi alla, kuna üks asus ise likvideerimisele. Seega teotses 1935. a. algul veel 16 kommerts-aktsia pank. Neist kolm pank — Ühistegeline transiit-pank, Riia väliskaubanduse pank ja Riia kau-

banduspank asusid eelseisva pangandusrefo-rmi tõttu ise likvideerimisele, kuna seitse akt-sia pank — Riia kaupmeeskonna pank, Põl-lumajanduse keskpank, Riia Krediitpank, Lä-ti erapank, Latgale aktsiapank, Riia kom-mertspank ja Läti kaubandus-tööstuspank — võeti Läti Krediitpanga poolt üle likvideerimiseks. Nüüd seoses eelmainitud 28. V s. a. teostunud muudatuste ja täiendustega (krediit-seaduse §§ 650 ja 665) võtab Läti Krediitpank üle likvideerimiseks ka need 3 eelmainitud Kommertsaktsia pank, mis asu-sid 1935. a. ise likvideerimisele ja veel kolm neist 1934. a. likvideerimisel olevaist kom-merts-aktsiapankadest, millede likvideerimi-ne ei ole veel lõppenud.

Seoses Valitsuse poolt teostatud pangandusreformiga tegutses 1936. a. algul 1935. a. vastaval ajal tegutsevast 16-st kommerts-aktsiapangast vaid 6, milledele uuena seltsis meie poolt käsitletav Läti Krediitpank, mida arvatakse kommerts-aktsiapankade juurde.

1935. a. seoses pangandusreformiga tege-vuse lõpetanud 10 kommerts-aktsiapanga põ-hikapital moodustas 12 milj. Ls. ehk 52% kõigi tol ajal teotsevate kommerts-aktsia-pankade põhikapitalist 23 milj. Ls. suurus-es. Seejuures moodustas mainitud tegevuse lõpetanud kommerts-aktsiapankade bilanss 32,8 milj. Ls., s. o. 42% 1935. a. algul tegut-senud kommerts-aktsiapankade üldbilansist 78 milj. Ls. suuruses. Seejuures osutusid kõik mainitud tegevuselõpetanud pangad erapankadeks, kuna järelejäänud kuuest üks — põllupidajate pank (põhikapitaliga 1. I 1935. a. 0,5 milj. Ls.) — muudeti nimetuse all Läti põllupidajate Krediitpank tegelikult riiklikuks pangaks ja Läti Rahvapank (põ-hikapitaliga 0,7 milj. Ls.) osutub ühistegeli-seks pangaks. Erapankadeks järelejäänui-st kommerts-aktsiapankadest osutub vaid Liiba-vi pank, Lätlaste aktsiapank, Liibavi kaup-meeskonna pank ja Põhja pank.

Seoses eeltooduga on huvitav märkida, et 1935. a. tegevuse lõpetanud 10 era kommerts-aktsiapanga põhikapital moodustas 12,4 milj. Ls., s. o. 80% kogu kommerts-aktsiapanka-desse mahutatud väliskapitalist (üldsummas 15,8 milj. Ls.). 1935. a. algul tegutsevate era kommerts-aktsiapankade põhikapitalis

esines väliskapital vaid 3,4 milj. Ls-ga. Viimasest moodustab Saksa kapital 1,5 milj. Ls. (1935. a. algul 1,9 milj. Ls.; peamiselt Liibavi pangas, mis on tegelikult Dresdeni Panga osakonnaks) ja Inglise kapital 1,9 milj. Ls. (2,9 milj. Ls. vastu 1935. a. algul; peamiselt Lätlaste Kommerts-aktsiapangas, mis osutub tegelikult British Overseas Banks Association osakonnaks).

Väliskapitalist, mis oli esindatud 1935. a. seeses pangandusreformiga tegevuselõpetatud

nud kommerts-aktsiapankades, peale mainitud saksa (0,4 milj. Ls.) ja inglise (1,0 milj. Ls.) kapitalide kahanemise, lülitus hoopis välja:

	Milj. Ls.
P.-Ameerika Ühendriikide kapital	3,2
N. V S. L. kapital	3,0 ¹⁾
Tšehhoslovakkia "	1,7 ²⁾
Hollandi "	1,5
Muude maade "	1,7

¹⁾ Oli mahutatud peamiselt ühistegelikes transiit-pankades.

²⁾ Oli mahutatud peamiselt Läti erapankades.

Briti väliskaubandus mais. — *British Foreign Trade in May.*

Väliskaubanduse läbikäik Britis võrreldes eelmise aasta maiga näitas suurenemist — sissevedu 7,2%, väljavedu 3,3% võrra. Väliskaubanduse passiivsus on tunduvalt suurenenud.

Briti sissevedu käesoleva aasta esimese 5 kuu kestel oli 11,1%, väljavedu aga ainult 1,3% võrra suurem kui eelmisel aastal samal perioodil. Väliskaubanduse passiivsus 1936. a. esimese 5 kuu kestel oli £ 132 miljonit, võrreldes £ 105 miljoniga eelmisel

aastal. Seega on Inglise kaubandusbilanss käesoleval aastal tugevasti halvenenud.

Väliskaubanduse läbikäik Ühendatud Kuningriigis oli (tuhandetes naeltes):

	Mai 1936	Mai 1935	Jaanuar — Mai 1936	1935
Sissevedu	69 178	64 528	335 668	302 073
Väljavedu	35 207	36 396	176 863	178 578
Reeksport	5 635	5 460	27 392	23 641

Sissevedu mais suurenes peamiselt toormaterjalide alal, väljavedu tõusis ainult vähesel määral valmissaaduste arvel.

INFORMATSIOONIOSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return.

AKTIIVA

23. juunil 1936. a.

PASSIVA

1. Kattetava: — <i>Reserve:</i>		1. Põhikapital — <i>Capital</i>	5 000 000,—
kuld: rahas ja kangides	34 141 802,51	2. Tagavarakapital — <i>Reserve Fund</i>	704 376,51
välisaraha	2 923 174,06	3. Jooksvad kohustused: — <i>Current Liabilities:</i>	
2. Vahetusraha — <i>Subsidiary Ctn.</i>	1 457 486,82	a) pangatähed liikvel	40 896 482,—
3. Sisevekslid: — <i>Home Bills:</i>		b) jooksvad arved:	
kaubavekslid	8 274 577,54	valitause	12 390 498,13
põllumajandusl.	1 660 816,52	pankade	7 372 683,87
metsatööstusl.	48 131,56	teised	9 810 276,02
4. Laenud: — <i>Loans and Advances:</i>	9 978 625,62	4. Muud passivad — <i>Other Liabilities</i>	23 073 453,02
valitsusela	—		5 107 316,91
teistele *)	7 279 938,80		
5. Kinnis- ja vallasvara — <i>Immovable Property and Equipment</i>	2 985 380,77		
6. Muud aktivad — <i>Other Assets</i>	16 020 824,37		
	<u>74 782 133,44</u>		<u>74 782 133,44</u>

Kattetava vahetord jooksvate kohustustega: } 57,94%
Proportion of Reserve to Current Liabilities: }

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 1 382 997,11
Includes Ekr. 1 382 997.11 guaranteed by the Government.

JUHATUS.

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

SOOME.

Ettepanek paberipuu väljaveo korraldamiseks Soomes.

Organisation of Pulpwood Export Proposed in Finland.

Maataloustuottajain Keskusliitto esitas hiljuti Valitsusele märgukirja, milles palutakse valitsuse korraldusi paberipuu väljaveo seadmiseks kontrolli alla ja selle väljaveo reguleerimiseks. Märgukirjas öeldakse, et pikemat aega on metsaomanikkude ja puu-väljavedajate ringkonnas kavatsatud astuda samme paberipuu turustamisel ettetulnud puuduste kõrvaldamiseks, mis tekivad ülligsest pakkumisest välisturgudel ja kunstlikust hindade allasurumisest ostjate ringkondade poolt riikides, kus kehtivad valuutakitsendused. Riiklikku abi peetakse tarvilikuks väljaveetava paberipuukoguse kindlaksmääramiseks ja viimiseks kooskõlla maailmaturu-nõudmistega, samuti kui paberipuutüükide takistamiseks dumpinghindadega. Niisugused korraldused olevat pandud kehtima juba kõigis paberipuud väljavedajais riigis, peale Soome. Märgukirja andjad arvavad, et Soomes võiks palutud kontrolli teostada sel teel, et paberipuule määrataks väljaveotoll ja loodaks ühtlasi säärase kontrollametkond, kes oleks õigustatud andma litsentse paberipuu väljaveoks tollita.

Parquetvalmistamine kasest. — *Manufacture of Parquetry from Birch.*

Soome valmistab senini parketti tamme, milleks toormaterjal toodi välismaalt. Katseted, mis tehtud kasega tamme asendamiseks parketi valmistamisel, ei andnud suuri tulemusi, sest kaseparketil ei ole tamme-parketi omadusi. Kaseparkett on liiga pehme ja vahelduva värvusega. Viimasel ajal on aga Rootsisis tehtud katseid valmistada

parketti kasest, mis on impregneeritud metallsooladega. Selline hõbedaläikeline parkett „Bircolyx“ on osutunud väga tugevaks ja kergestipuhastatavaks. Impregneeritud parketti valmistatavat ka rohelises värvuses. Soomes kavatsetakse korraldada katseid kaseimpregneerimise alal.

Soome metsatagavarade arvestamine ja hindamine.

Calculation and Evaluation of Timber Supply in Finland.

Käesoleva aasta juunis alustati Soomes metsade arvestamisi üle riigi. Arvestamine toimub 10 rühma poolt, milles oli tarvilik

arv lisajõude. Arvestamisrühmade juhatajaile anti kahe nädala jooksul lähemaid õpetusi ja juhatusi seks eritikorraldatud kursusel.

Preemiate maksmine suhkrupeedikasvatatajaile. — *Premium Paid to Sugarbeet Growers.*

Eduskunna poolt suhkrupeedikasvatatajaile määratud preemiakrediidi kasutamise kohta 2 milj. Smk. suuruses andis Valitsus hiljuti lähemaid määrusi. Antud eeskirjade kohaselt saavad peedikasvatatajad neist summadest Salo toorsuhkruvabriku kaudu igalt puhastatud peedikilolt 2,5 penni (vabrik maksab omalt poolt 35 penni). Vabriku eelkalkulatsioonide

järgi määratud peedisaagi kohaselt antakse tarvilik summa vabriku korraldusse niipea, kui vabrik on alustanud tegevust. Kui esialgu saadud summast tuleb puudus, on vabriku ülesandeks küsida raha juurde. Vabrik on kohustatud andma põllutööstusministeeriumile peedikasvatuse ja töötlemise kohta aruandeid.

Bensiini tolli alandamine Soomes. *Lowering of Custom Duties on Petrol in Finland.*

Valitsuse otsusega määrati bensiini ja teiste õlainete tolliks, mis oli § 811,2 järele senini Smk. 2 kilolit alates 1. juunist Smk. 1,60. Suuremad bensiini importijad alandasid selle tollialanduse tõttu oma hindu

jällemüüjatele 45 penni võrra kilolit ja soovitasid neile alandada oma hindu liitri kohta 30 penni võrra (tollialandus 40 penni kilolit kohta tähendab umbes 28,5 pennilist alandust liitrit).

UNGARI. Ungari majandusest. *Hungarian Economic Conditions.*

Elavnemine Ungari majanduses kestab edasi. Tööstusliku toodangu tõus, mis püsis 1933. a. algusest saadik, on jätkunud viimastel kuudel kiirendatud tempos. Toodangu üldindeks tõusis võrreldes läinud aasta esimese veerandiga 21% võrra ja oli käesoleva aasta esimesel veerandil 121,5 (1927 = 100).

Elavnemine tööstuses oli tingitud investeerimistegevusest. Vastav indeks oli käesoleva aasta esimesel veerandil umbes 45% kõrgem kui läinud aastal ning oli juba jõudnud 1927—29. konjunktuuri a. tasemele. Investeeringisvarade tootmise tunduvalt tõus oli aga viimasel aastal tingitud sisemaalise investeerimistegevusest ning samal ajal tõusis maimitud saaduste väljavedu ainult vähesel määral. Tarvitusvarade tööstuse tootang on tõusnud ainult 4%. See vähene tõus on tingitud toitainete väljaveo kahane misest.

Käesoleva aasta esimesel veerandil näitas suurt tõusu tegevus raua-, masina-, kunstsiiditöötlemis- ja nahatööstustes, tahvelklaasi-, puuvilla-, villa-, siidi-, džuudiva- ja paberitööstustes. Muutumata oli tegevus ehitus-, telliskivi-, trüki- ja suhkrutööstustes. Langust näitas veskite tegevus.

Tööliste arv tööstustes oli 1936. a. märtsis 15% suurem kui aasta eest ja 23% suurem kui kriisimadalpunkti aegadel, kuid siiski veel 25% väiksem kui 1928. a. keskmise, mil tegevusesolevate tööliste arv näitas kõrgeimat seisust. Rahaturu seisus-

kord on vaevalt muutunud. Aktsiate turg oli kindel. Aktsiate kursi indeks on jaanuari keskpaigast mai lõpuni tõusnud 6% võrra. Väärtpaberite turul valitses stagnatsioon, tingitud rahvusvahelise poiiitika pingest ja prantsuse vääringu raskustest. Deviside seisukord oli rahuldav. Riigimajapidamise seisukord oli paranenud tulude suurenemise tagajärjel. Väliskaubanduse läbikäik on tõusnud. 1936. a. esimesel veerandil näitas sissevedu võrreldes läinud aasta sama ajavahemikuga tõusu 26% ja väljavedu — 14%.

Mis puutub edaspidisesse konjunktuuri kujunemisse, siis arvatakse, et ehitustegevus kujuneb elavaks ka järgmistel kuudel. Kui vastu ootusi ehitustegevuses peakski tekkima tagasimineki, ei kahelda siiski selles, et muudel investeerimisaladel elavus jätkub, kuna ettenähtud suured avalikud tööd on veel tegemata ning ka eratööstustes on tarvidus investeerimiste järgi väga suur. Tulka ka arvestada sellega — eriti juhul, kui toitainete hindade tõus peaks peatuma soodsa lõikuse tagajärjel — elavus kestab edasi ka tarvitusvarade tööstuses. Soodus lõikus mitte ainult ei lõpetaks linnaelanike reaaloostujõu kahanemist, vaid annaks uut tõukejõudu nii tarvitus- kui ka tootmisvarade tööstustele põllupidajate ostujõu tõusu tagajärjel. Maailma, samuti ka Ungari majanduse seisukorras võib aga kerkida esile täiesti erinev suund siis, kui rahvusvaheline poliitiline pinge peaks suurenema või kui sisepoliitilised raskused mõnes riigis peaksid teravnema.